

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytűsdékben.

Titkári jelentés.

Irtá és a székesfehérvári kath. körök közgyűlésén felolvasta
DORNIS ISTVÁN a kör titkára.

Főtisztelendő Elnök Ur!

Mélyen Tisztelt közgyűlés!

Vágvölgyi ember szives bőbeszédűséggel magyarázza az arravetődő idegennek a szeszélyes folyó széles medrének kialakulását: mint készített a hegyekről lerohanó víztömeg évtizedről-évtizedre új utat magának. Ott egy nagy nyárfa; husz év előtt a folyó tulsó partján állott; itt egy szántóföld; ötven éve felette hőmpolyogtak a piszkos hullámok; kétszáz év előtt ez a falu a másik oldalról védekezett az árvíz ellen. Egy-egy kőszikla, néhány fatörzs vagy embererő-emelte gát egészen új irányt adott a víz folyásának. A meder megváltozott, de a folyó ugyanaz maradt.

Ha valaki ma belétekint a mi katolikus körünk életébe, meglepődve látja, mennyire megváltozott pár év alatt működési tere, mennyire átalakult tagjaiban, eszközeiben s némileg talán céljában is. Évről-évről új medret ás magának, új keretekben lép fel, új erőket hoz mozgásba. Csak egy maradt változatlan: a jellege.

A közel másfél évtized, mely alakulásától elváltunk denünket, egy felette érdekes és tanulságos képet tár elénk. A Kossuth-utcai kis bölcsőt rég elfeledtük, hogyné, hisz palotában lakunk; az alapításnál jelenvolt tagjaink jórészt elhaltak; mind ritkább azon kedves, nagyszabású megnyilatkozásai a kör elevenerejének, melyek a múltban tekintélyt oly nagyra növelték.

Ne gondolja azonban a M. T. K., hogy mindezekről emlékezze a csendes melankólia hurjait akarom pengetni. Mint emlékek, kedvesek ezek

a régi képek, de azért távol legyen tőlem, hogy sirassam őket.

Ma már bevallhatjuk, hogy a katolikus körök első gyermeklépései voltak a mult század végén életre ébredő magyar katolicizmusnak. A hosszú álom után alig tudtuk, mihez fogjunk először. Éreztük, hogy nincsen sehól talajunk, hol lábunkat megvetheintők. Csak azt láttuk, hogy az államhatalom elnyom bennünket, a korszellem ellenünk fordult, az intelligencia tudni sem akar rólunk, a népünk szervezetlen.

Megindult az első, uttoró munka, a felvilágosítás, igazságunk hirdetésének munkája. Ott és úgy, ahol és amint az akkori körülmények megengedték. Ma már szinte mosolygunk a fellett, hogy kaszinó-élettel, hangversenyekkel, szép szavallatokkal akartunk harcot vívni, csatát nyerni. Ma már tudjuk, hogy a mi ügyünk a tömegek talpraállításán, a sajtóban s a lelkek mélyeséges, erős meggyőződésén fog eldőlni. Ezért nem siratom én sem, a mi — egymást sürű egymásutánban követő — szép estélyeinket, sem a mi fényes sikerű hangvesenyéinket, még az idén kimult tizenegy éves dalárdánkat sem. Majd, ha szükség lesz rájuk, vissza-vissza fognak azok térni időről-időre, de fegyverek többé nem lesznek. A jövő küzdelmeit nem a katolikus körök, hanem a katolikus sajtó és a népszövetség fogják megvívni.

Azt kérdezhetné tőlünk ezek után valaki: hát van-e szükség ily körülmények között továbbra is a katolikus körre? A választ megadja rá, szerintem, a mi katolikus körünk eddigi működése. A székesfehérvári katolikus kör (itt természetesen az első sorban a belvárosi katolikus körre gondolok) tömörített háromszáz intelligens katolikus embert a város széthúzó társadalmából, kik egymást szivesen keresik fel, szivesen

cserélnék eszmét egymással, szivesen szórakoznak egymás társaságában. Ezt fogja tenni a katolikus kör ezennel is. A katolikus kör megteremtette a katolikus egyesületi házat, ezt a meleg, barátságos, biztos otthonot, hol minden katolikus gondolat, szó és tett minden katolikus ember itthon van. Ezt fogja ezennel is *fennmarítani*. A katolikus kör olvasószobájával, könyvtárával lehetővé tette azt, hogy közönsége csekély anyagi áldozat árán kifogástalan irodalmi művek olvasásával szellemi igényeit kielégíthesse; a katolikus sajtó útján az ellenséges irányú lapok által már-már kialakított meggyőződését, felfogását megkorrigálhassa. S erre ezennel nagyobb szükség lesz, mint valaha. S ha a katolikus kör ma már a kizáróla e célra alakult Zenekedvelők Egyesületének nagyarányú tevékenysége folytán nem vezet is Székesfehérvár ének és zenélete terén, mint tette egy évtizeden keresztül: de — eltekintve attól, hogy e téren a jövőben sem akar egészen tétlen maradni — egy érdeme megvan s ez az, hogy szerény erőikkel, de sok ambícióval, csendes, de odaadó munkával követ horodott a város kulturájának épületéhez. Jónak látom leszegezni ezt a tényt, mert az emberek feledékenyek s jöhet idő, mikor csak a katolikus kör régi titkári jelentéseinek olvasója fogja tudni azt, hogy Székesfehérvárott, a XX. század fordulóján Dr. Kneifel Ferenc és Fricsaj Richárd első művészi tevékenységének a katolikus kör volt kizárólagos otthona.

Ezek után M. T. K. a katolikus kör ez évi zajtalan életét a következőkben vázolhatom.

I. **Belvárosi kör.** Nagyobb szabású estélyt egyet rendeztünk mult közgyűlésünk óta Szentséges Atyánk X. Pius Pápa jubileuma alkalmából. A magas színvonalon álló művészi keret közép-pontját dr. Kuthy József c. főigazgató ur győ-

Platz Bonifác dr.

Akadémiai székfoglalója alkalmából.

Székesfehérvárott nagyon sokan ismerik azt a szikár, egyenestartású cisztercita papot, a ki okos, fűrkesző szemével, homlokán a mély gondolkodás barázdáival egy igazi tudósra emlékeztet. Aki nem ismeri, aki csak arra a nagy sereg könyvre gondol, amelyet ez a tudós ember megírt s a mely hívt, nevét az egész világra elhordozta, talán rideg embert sejt benne. Aki ismeri, egy gyengédlektű, finom gondolkodású, jóságos érzésű férfinak, ritka kellemes társalgónak tudja őt, akinek, ámbár túlhaladta a hatvan esztendőt, az édesanyja iránt való csodálatos ragaszkodása az egyik jellemző tulajdonsága.

Több mint harminc esztendeig dolgozott mint rendjének egyik leghasználhatóbb és legkiválóbb tagja s mint a tudomány buvárlója és a keresztény igazságok művelője. Volt theologiai tanár, aztán a bajai főgimnáziumban tanított, onnan a Rend budapesti tanárképző intézetének élére került. Ekkor már tiszteletet vívott ki magának „Az ember eredete, faji egysége és kora” című munkájával, a mely hosszas, kitarító munkának, 10 esztendei búvárkodásnak eredménye.

Sajnos, hogy Magyarországon nem ekkor ismerték őt igazán. Mikor művét németre lefordította kiadatta, hirté bejárta egész Európát, sőt Amerikából és Ausztráliából is nem egy tisztelője fejezte ki csodálkozását tiszta, meggyőzőhellen logikájának, átlátszó igazságainak ereje fölött. Ezt a nagy munkát, amely azóta több nyelvre lefordítva is megjelent, újabb kiadásában (Szent István Társulat 1905) a magyar könyvpiac egyik legszebb és legpazarabb kiállítású könyve, követte a „Die Völker der Erde” című öt kötetes nagy munka, amelyben a tudós szerző az öt világérsz összes népét mutatja be írásban és képből (Magyarul — sajnos! — nem jelenhet meg, mert magyar kiadó, nemcsak ingyen, sőt a szerző anyagi áldozatával lett volna csak hajlandó a kiadásra.) Ezennel egész sereg kisebb munkát írt: „Utazás a természetben” az ifjúság számára közöl természetudományi ismereteket, oldalakra menne azoknak a cikkeknak a címeírása, a melyeket folyóiratokba, hírlapokba írt s a melyek közül nem egy a Fejérmegyei Naplóban látott napvilágot. Közben írt egy bájos kis könyvet: „Levelek egy megítérő nőhöz”, aki a zsidó vallásból lett a kereszténység büző tagja. Klasszikus szép magyar nyelven lefordította a *Piloteát* s a *Jézus kövéléséről* írt könyvet.

Az utóbbi munkái szegedi tankerületi fő-

igazgatósága idejére esnek, a hol 15 esztendeig működött, sok tisztelőt és sok-sok jóbarátot szerelve személyének és eszméinek is.

Az idegőző munka, a folytonos kutatás a hivatalával járó nehézségek lassan öröni kezdték egészségét. Kifáradt a hosszas törődésben s pihenésre vágyott. Hosszú kúrdilem után sikerült nyugalomba vonulnia, visszatért oda, a honnan mint élénkvérű fehérvári kisdák majdnem száz esztendővel ezelőt kiindult, hogy nevének, rendjének becsületet és tisztességet szerezzen, visszatért ezüstháju édesanyja közelébe, hogy szeretetével megaranyozza annak tűnő éveit.

A lakása valóságos múzeum. Fehérvárott — bátran mondhatjuk — nincs magánháza, a hol annyi műtörténeti érdekesség volna fölhalmozva, mint Platz Bonifác drnál. Remek képei és értékes szobrai mellett ott látjuk a régi Egyiptom történetét a mumiától le az egyiptomi sírok ezréfű érdekességeig. Ezt nem leírni, hanem látni kell.

Az élet őszén érte a legnagyobb kitüntetés, a mi magyar tudóst egyáltalán érhet. Tavaly április 28 án *Magyar Tudományok Akadémia* II. szakszékfoglalója 32 szóval 2 ellenében tagjai közé választotta, a magyar tudomány halhatatlanai közé igtatta nevét. Mint katolikus pap, mint a keresztény tudomány meg nem félemlíthető védelmezője érte el ezt a ritka kitün-

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOS

VASZON, ASZTALNEMŰ ÉS ÁGYNEMŰEK ÁRUHÁZA, SZÉKESFEHÉRVÁR,

— BARÁTOK ÉPÜLETE, AZÉLŐTT ÖZV. HANEL ANTALNÉ-FÉLE ÜZLETHELYISÉG. —

Ma lapunk 4 oldal.

00000179

nyűrő ünnepi beszéde képezte, melynek nemes gondolatai, hiszem, mély nyomot hagytak hátra hallgatói lelkében. Ez alkalommal szerepelt — egyelőre — utolszor régi, sok szép sikerre visszatekintő dalárdánk. Feloszlásának okait ne kutassuk, hisz Magyarországon vagyunk, mely még mindig nem mondható a művészetek hazájának. Derék kar-mesterei, egy évtizeden át önzetlenül működő tagjai méltók mindazok hálójára, kik a kultúra érdekében hozott áldozatokat méltányolni tudják.

Ezen egy estén kívül csak egyszer csendült fel a zene, a dal, a katolikus kör kitünően sikerült farsangi teasztélye alkalmával.

Körünk ez évi működése e két estélyt és a kaszinói életet leszámítva, a csendes, mélyen szántó s lelkek mélyéig ható munka jegyében folyt le. Ertelm- a tavál beigért s az idén életbe léptetett hitvédelmi előadásokat. Püspök védnök urunkó, dr. Vass József teológiai tanár ur szintén 5 előadásban szótárt pazar kézzel a lelkekbe nagy tudásuk kincseit. In perpetuum memoriam feljegyzem az előadások címeit. Püspök ur Oméltósága tartott 1 előadást a Teremtés hat napjáról, 3 előadást a Fejlődési elméletéről, egyet az ősemberéről, dr. Vass József ur előadásainak címei: A Wellhausen-féle biblia-kritika (1. e.); Bábel-Bibel (1. e.); Az evolúció és a vallási eszme (1. e.); A csoda és a modern természetudomány (1. e.); Szanin és Szaninizmus (1. e.).

A közönség nagyfokú érdeklődése, mellyel az előadásokat látogatta, kötelességünknek teszi az intézmény állandósítását s azért a M. T. K. kegyes engedelmével már az alkalommal igérem, hogy az apologetikus kurzus jövő télen folytatódni fog, hogy keretében a hit és tudomány látszólag ütköző pontjai megvilágíttassanak, hogy igazunkat megvédelmezzük, intelligenciánkat a miénkkel ellentétes világnézet támadásaival szemben felvertezzük.

Tagjaink száma 330, mely a lefolyt évben alig változott. A halál elragadta körünkben érdemes elnökönket, Posits Mihályt, ki körünk életében állandóan élénk részt vett s választmányunk régi derék tagját id. Turi Antalt. Temetésükön a kör tagjai testületileg, nagy számban jelentek meg.

A folyó ügyeket 4 választmányi ülésen intéztük el. Pénztárunk szilárd, kedvező helyzetéről a pénztáros, több mint 500 kötetből álló, folyton fejlődő s nagy forgalomnak örvendő könyvtárunk állapotáról a könyvtáros jelentése fogja a M. T. K. tájékoztatni.

A külvárosi fiók-körök csendes, hasznos munkában lefolyt életének képe a következő:

II. A felsővárosi kör tagjainak száma 248. Rendes bevétele volt 1210 K 98 f.; kiadása 528 K 44 f.; pénztári maradványa 682 K 54 f.

Fhhez járul Nagyméltósága dr. Városv Gyula kalocsai érsek ur 2000 koronás adománya. Választmányi ülést 3-at tartott a kör. Ezenkívül rendezett 20 felolvasást, egy pápai ünnepélyt és 3 szindarabot, melyek sikeréhez nagyban hozzájárult a körnek Kammel József felsővárosi kántor ur vezetése alatt szépen fejlődő dalárdája. Könyvtára: 410 kötetből áll, melynek forgalmi száma 750. A kör a következő lapokat járatta: Alkotmány, Fejérmegyei Napló, Új Lap, Igaz Szó, Néppárt, Zászlók, Magyar Földmívelő, Gazdasági Értesítő és Bolond Istók. Személyi változás is történt a kör kebelében, amennyiben az eddigi titkár, Vetés Kálmán helyébe Szabó János lépett.

III. A vízvárosi körnek 83 tagja van. Bevétele 643 K 13 f.; kiadása 288 K 07 f.; pénztári maradványa 359 K 06 f.; melyet dr. Klauz György kanonok ur 100 koronával gyarapított. Választmányi ülések száma 3. A felolvasásoké 18. Könyvtára 329 kötetből áll, melyet 15 tag, 86 esetben vett igénybe. Olvasott lapok: Alkotmány, Fejérmegyei Napló, Székesfehérvári Hirlap, Néppárt, Magyar Földmívelő, Jézus Sz. hive hírnöke és Szűz Mária virágos kertje.

IV. A palotavárosi kör tagjainak száma 167. Bevétele 1041 K 23 f.; kiadása 399 K 68 f.; pénztári maradvány 642 K 25 f. Szuborics Jenő kanonok ur 100 koronával járult a kör vagyonának gyarapításához. Választmányi ülések száma 5, változatos műsorral rendezett felolvasásai száma 17. Szép ünnepélyel ülte meg a kör X. Pius pápa jubileumát, március 15. két és védőszentjének sz. Józsefnek ünnepét. Könyvtára 450 kötetből áll; 84 tag 1490 művet olvasott 1575 kötetben. A kör vezetését dr. Nagelreiter Alajos helyett Knittelhoffer István alelnök vette át.

V. A fűvárosi körben a tagok száma 112. Rendes évi bevétele 175 korona, kiadása 108 k. 84 f. Jelenlegi pénztári állománya 1120 k. 83 f. A kör elnöke, Krencz Ignác kanonok ur 100 koronát adott a kör céljaira. Belső ügyeit a kör 5 választmányi ülésintézte el. Rendezett 13 felolvasást, egy Pius-ünnepélyt, előadott 3 szindarabot s szép ünnepély keretében ülte meg március 15. ikét. Könyvtára 591 kötetből áll, forgalmi szám 348. Ezenkívül járatta a kör a Fejérmegyei Naplót, Szent Antal lapját, a Néppártot, Bolond Istókot s a Katolikus Hittérjesztést. Világi alelnöke lett Solyom Lajos helyett Glasz Károly.

A farsangban mindegyik fiókkör egy-egy jól sikerült mulatságot rendezett tagjai szórakoztatására.

M. T. K. Az utolsó években városunk kulturális élete bámuatos fellendülést mutat. Téli

foiyamán vasárnap délutánonként sokszor öt-hat intézmény kebelében foly a népnevelés nemes, áldozatos munkája oly méretekben, melyekhez hasonlóval talán az ország egyetlen vidéki városában sem találkozunk.

Tagadhatatlan tény, hogy e nagy munka kezdeményezésének dicsősége a mi szerény ke-retek között működő fiók-katolikus köreinket illeti. S ha ma, másfél évtized után a mi fiókköreink többé nem kizárólagos hordozói is a népműveltség terjesztésének, de legalább önzetlen, becsületes osztályosai maradtak s maradnak még hosszú időn keresztül. Hála, becsülés illeti mindazokat, kik e munkában lankadást nem ismerve fáradság s kétség, kislelkűség ne férköztek lelkükhöz, ha a szemmel látható eredmény nem is áll arányban az áldozattal. Ha jól tudom, egy mélyen gondolkodó német ember mondotta, hogy sohasem kell azt nézünk, mennyi kézzelfogható pillanatnyi siker koronázza munkácsunkat. Az eredmény meg fog jönni mulhatatlanul s talán késő évtizedek fogják csak kellőképpen mérlegelni tudni a mi munkánk értékét, ha meggondolják, hogy mi lett volna akkor, ha mi nem tettük volna meg azt, amit megtettünk.

A lelkek mélyére tekinteni nem adatott emberi szemnek. De ha a jövő évtizedek kizűdelmei egy hitében rendíthetetlen, felvilágosodott, korával lépést tartó, erős gerincű, jellemes, elveit áldozatra is kész nemzedéket fognak e városban találni, én hiszem, hogy megfogják hajtani a zászlót a katolikus kör előtt, mely ezt a nemzedéket nevelni segített.

Az austerlitz győző csata után azt mondta vitézaink: „Katonák, megvagyok veletek elédve.” Én erősen hiszem, hogy a magyar katolicizmus egykor ugyanezt fogja mondani a mi katolikus köreinkről.

Kérem jelentésem szives tudomásul vételét.

UJDONSAGOK.

Szent munka.

A székesfehérvári Oltáregylet kiállítása.

(*) Tizenkét évvel ezelőtt, a nagy dolgo-kat alkotó Steiner püspök szavára alakult meg Székesfehérvárott az Oltáregylet.

A szerencsétlen, egy századra kiható joze-finizmus szomorú örökségeket maradt a mult évtized folyamán új életre ébredő magyar ka-tholicizmus számára a sok szegény, elhanyagolt istenháza. Egyik-másik valóban szánalmas lát-

tetést; nagyrészt olyanok részéről, akik kénytelenek voltak elismerni, hogy a divatos áramlatokkal szemben mindig igazolni tudta a maga álláspontját.

S ez a kitüntetés annál nagyobb, annál diszebb, mert az első alkalommal s úgy szólva vita nélkül adták meg azt a kitüntetést, a melyért a legtöbb akadémikus éveken, sőt évtizedeken keresztül kísérletezik.

Ennek a nagy kitüntetésnek volt a megpecsételése kedden délután Budapesten az Akadémia kistermében.

Dobogott a szívem, a mikor diszes felolvasó terembe léptem. Körülöttem a magyar tudomány legnagyobb alakjai, a halhatatlanok fehér márvány szobrai ékeskedtek. A komor Széchényi István gróf, Kisfaludi Sándor, Kazinczy, Eötvös József báró, Arany János, Desseffy Emil gróf, Csiky Gergely stb. stb. Mint a görög istenek az Olympusról, mint a Pantheon félelemes nagyságai úgy tekintenek magaslatukról lefelé, mintha figyelmeztetnének:

— Verd le a port, halandó, sarudról, mert oly helyre léptél, a hol talad nagyságát, a jövő alapjait építették, a hol titánok küzdöttek — habéért.

Az elnök emelvényen Berzeviczy Albert, a volt miniszter útt, mellette Névy László jegyző. Lenn a padsorokban látam Városv Gyula dr. kalocsai érseket, a mi egykori jószágos és felelősen püspökatyánkat, az ünnepelt egykori növendék paptársát, mellette Prohászka Ottokár dr. püspök, távolabb Radnay Farkas a besztecehányai püspök, szintén Platz iskolatársá. Ott

volt Bernáth Géza dr. a Kuria másodelnöke, Magyar Gábor, a piaristák rendfőnöke, aztán egy nagy csomó akadémikus: Szily Kálmán (radegundi ismerős), Wartha Vince dr., Beóthy Zsolt, Goldzieher Ignác (szintén fehérvári ember) Entz Géza, Békffy Remig, Gieszenwein Sándor, Mihályffy Akos, aztán még nagyon sokan. A cisztercita rend jörfőmán minden társzázából elküldötte követét, hogy a Rend kitüntettjének ünnepéből érezze a dicsőség fény sugarát, a mely rája is hull. Fehérvárról Zalay Mihály igazgató, Vargha Damján dr. és Pojgár Iván dr. és cselsélységem voltak jelen.

Az ünnepelt felolvasó az elnök előtt felállított emelvényen foglalt helyet. Onnan olvasta azt, a mi 30—40 esztendőn keresztül való buvárlásaiban, mint gyöngyöt előhordott. Az arca kipirult, lelkesedve, buzogva hangoztatta meggyőződését, hogy a darwinizmus neve alatt szárnyra kelt föltevések ma is csak mint az elmékben élő föltevések szerepelnek, a melyeket a s komoly tudomány eddig beigazolni nem tudott. A felolvasás címe: *Az ősember kritikai méltatása*. Rövid tartalma a következő:

Az antropológia és etnografia egymásra való vonatkozásából kiindulva, az ember eredetét illető kérdésekkel foglalkozott. Az első fejezetben bemutatja az ember eredetére vonatkozó hipotéziseket, melyeknek egymástól való eltérése mutatja azt a bizonytalanságot, a mely a kérdés körül van. Az ember eredete természetudományos módon földerítve nincs. A második fejezetben a terciér-emberrel foglalkozott. A harmadik embernek fosszil maradványa nincs; a neki tulajdoni-

tott lányomok részint ujak, részint más eredetűek; állítólagos köcsközei, az colitek, fizikai külső befolyások, főleg a víz görgető erejének természetes eredményei. A harmadik fejezetben a diluviális embert tárgyalta. Ez valóban élt Európában. Összes vonásai ma is föltalálhatók; 6 a mai embernek valóságos őse. A majomszerű vonásokat, melyeket neki tulajdonítanak, a kritika teljesen elos-latta. A negyedik fejezetben kapcsolatosan két legújabb lelettel arra mutatott rá, hogy az európai ősember nem itt termelt; boldogabb hazából vándorolt a negyedkorban ebbe a zordon, lakatlan, élelmet nem nyújtó földre. S mivel az életviszonyok megváltozása minden szervezetre nagy befolyással van, az ősember is alá volt vetve a viszonyok hatalmának; ennek kell tulajdonítani a csontvázaán mutakozó durva vonásait.

Teljes egy óra hosszat tartott a felolvasás, természetesen csak kivonatokban. Egészében az Akadémia kadványai közt fog megjelenni. Mikor bezárta szavait, Berzeviczy elnök meleg üdvözlő szavakat intézett hozzá, aztán átnyújtotta neki a tagsági oklevelet s az Akadémia teljes jogu tagjának jelentette ki.

Ezután az üdvözlések következtek: a kegyelmes, méltóságos, nagyságos stb. stb. ismerősök és jóbarátok meleg, szeretettől áradozó üdvözlétei, akik velünk együtt hosszú és boldog életet kívántak a magyar tudomány új kitüntettjének.

Bilkel Ferenc.

ványt nyújtott a maga csupasz oltáraival, rongyos ruháival, arany-ézüst helyett réz edényeivel. Nem egy templomban a székesfehérvári egyházmegyének viaszos vászon födte az oltárt, repedt csengetyűk éktelen hangja jelezte a szent mise főbb részeit, rozsdát kapott rézkelyhek tették az egészségre veszedelmessé a legszentebb áldozat bemutatását.

Ez a környezet aztán erős hatást gyakorolt papra-hívőre egyaránt. Az felületesség, ez közönbössé lett ott, hol lelkeknek a magasba kellett volna emelkednie.

Ma már, hála Istennek, nem így van.

A kis, jelentéktelennek látszó kezdésből nagy mű lett, az Oltáregylet a székesfehérvári egyházmegyében közel kétezer tagot számlál s évről-évre fogy azon templomoknak a száma, melyek nem méltók Ahhoz, Aki bennünk lakozik s ami bennük történik.

Évenként körülbelül 3000 korona összeget képvisel az egyházi felszerelés, melyben a mi Oltáregyletünk a szegény templomokat részesíti s nem túlozunk, ha azt állítjuk, hogy legalább 40,000 koronára rug azon ruhák, könyvek, templomi edények ára, melyeket az Ur Jézus az ő székesfehérvári hiveitől tizenkét év alatt kapott.

Beszélhetnénk itt arról a sok százezer imaóráról, melyet az Oltáregylet tagjai az Oltári-szentség előtt eltöltöttek; arról a sok százezer áldozásról, mely annyi lelket megerősített, megvigasztalt; arról a sok jótanácsról, buzdításról, mely a terjesztők ajkairól szűk falak közt, kicsiny házikók szegény lakói előtt elhangzott; háborúszágról, mely az élet gondjai közt élő emberek közt elcsitult; békéről, mely annyi nyugtalan szívből visszatért.

De ezek Istennél vannak felírva.

Szombaton délután nyílik meg az Oltáregylet kétnapos kiállítás a Ferenc-József nőnevelő intézet helyiségeiben. Aki teheti, nézze meg. Szeme gyönyörködni, lelke emelkedni fog attól, amit látni fog. Katholikus ember lelkét büszkeség, boldogság tölti el ekkora önzetlen munka szemlélésénél, más vallás hivei gondolkodóba esnek a cselekedetekben élő hit hangos beszédjére.

Szögyény-Marich Julia büszke lehet művére, munkatársaira, egyesületének eredményeire. De ez még nem minden. Az ilyen munka igazi jutalma odaát vár arra, aki végzi. Így legyen.

Itt jegyezzük meg, hogy mindazok kik a múlt évben X. Pius pápa jubileuma alkalmával bármily módon közreműködtek az Oltáregylet céljának előmozdítására, pápai engedély folytán teljes bucsuban és pápai áldásban részesülnek, ha a kiállítás ideje alatt a szentségekhez járulnak. Az együttes szent gyónás szombaton délután öt órakor kezdődik a szemináriumi templomban.

Várossy érsek a szövetkezetekért. Dr. Várossy Gyula kalocsai érsek a következő levelet intézte a Bácsbodrog vármegyei Fogyasztási Szövetkezet igazgatóságához: „Örömmel teszek eleget a t. Igazgatóság megkeresésének és a Bácsbodrogvármegyei Gazdasági Egyesület kebelébe alakult fogyasztási és értékesítő szövetkezetet 20 darab részvényjegyzéssel támogatom s midőn a) alatt mellékelt belépő nyilatkozat kapcsán ezt a szíves tudomásukra hozom, egy-szersmind jelzem, hogy a 20 részvényért járó 1000 koronát a mai napon postabefizetési lappal elküldöttem. Bár át vagyok hatva nemcsak a szövetkezetek jóakaratu támogatásától, sajnós,

egyéb kötelezettségeim ezt fokozottabb mérvben tenni nem engedik; azonban legközelebről körlemben szívesen fogom szövetkezetüket bácsmegyei elkészkedő papságom figyelmébe ajánlani.”

Szent István fejéreklyájának tisztelése. Mária-Terézia királynő rendelkezése szerint 1778. ápr. 2-án hozták városunkba Szent István király fejéreklyáját nagy ünnepek között. Ennek emlékére holnap egész napon át a hivek tisztelgetéssel kitétetik a székesegyházban.

Az orvosok nyugdíja. A közegészségről szóló törvény módosítása arra utasítja a belügy-minisztert, hogy a községi és körorvosok számára nyugdíjintézetet állítson fel. A Fejérmegyei Orvosszövetség március 27-én dr. Pataki Ármin elnökletével közgyűlést tartott ebben a tárgyban és arra való tekintettel, hogy a közalkalmazásban álló orvosok állásaikat csak hosszú ideig tartó tanulmány és megfelelő gyakorlati idő kitöltése után foglalhatják el és így átlagban öt-hat évvel később kezdik meg szolgálatukat, mint a többi egyetemet végzett alkalmazottak — határozatilag kimondta tehát, hogy a hatósági orvosok szolgálati ideje 30 évben állapíttassék meg. Továbbá elhatározta a közgyűlés, hogy a pénztári orvosok, valamint a magánorvosok nyugdíjintézetének felállítását is közérdeknek tartja. A közgyűlés végül kimondotta, hogy ezen határozatokat az Országos Orvosszövetséghez felterjeszti és felkéri, hogy e határozatoknak kellő helyen érvényt szerezzen.

Az orvosok számának folytonos szaporodása ma már a vagyonszerzést lehetetlenné teszi. Természetes tehát, hogy az orvos is más módot keres ugy a maga, mint családjának anyagi gondoktól való felszabadítására.

A hadsereg köréből. Báró Macsburg cs. és kir. 69 gyalogezredbeli zredes nyugalomba vonult vezérőrnagyi címmel és jelleggel. — *Élő László* számtisztet pozsonyi m. kir. IV-ik honvédkerületi parancsnoksághoz helyezték át. — *Pongrácz Frigyes* tartalékos hadapródjelöltet tartalékos hadapróddá nevezték ki a székesfehérvári m. kir. 17-ik honvéd gyalogezrednél.

Kinevezés. Salcberger Ernő tótiszté nevezték ki a helybeli sóhivatálhoz.

Lelkészválasztás. A felszuti ref. egyház a Pákozdra távozó Száki István lelkész helyébe Gaál Antal bodméri lelkézt választotta meg.

Kormos Ilonka szombaton bucsuzik a közönségtől. Melegen ajánljuk szíves figyelembe.

A tornaverseny. A pünkösdkor városunkban megtartandó és impozánsnak ígérkező országos tornaverseny sorrendjét most kaptuk kézhez. A verseny 3 napot fog igénybe venni, már pünkösdi szombatján megkezdődik. Az általános sorrendet a következőkben adjuk: 1. Felvonulás. — 2. Himnusz és zászlók koszorúzása. — 3. Közös szabadgyakorlatok zenére. — 4. Mintacsapat tornázás. 5. Tornászati főverseny: a) nyújtó, b) korlát, c) ló, d) távol ugrás, f) súlydobás. — 6. Toldy verseny buzogánnyal, legalább 16 os csapatok számára. (B. B. T. E. külön kiírása és feltételei szerint.) — 7. Atlétikai főverseny: a) 200 méteres síkfutás, b) gerelyvetés (magyar), c) távolugrás. — 8. Diszkoszvetés. — 9. 100 méteres síkfutás. — 10. Rudugrás. — 11. 4×100 méteres staféta futás (csapatverseny, 4-es csapatok.) — 12. 800 méteres síkfutás (nem budapesti egyesületek részére fenntartva.) — 13. Mintacsapat verseny (szabadgyakorlat, legalább 8 tagú csapatok részére.) — 14. Birkózás 3 súlycsoportban. — 15. Súlyemelés (verseny.) — 16. Fülles labda bajnoki mérkőzés (döntő) a Motesz vándordíjért. — 17. Labdarúgó mérkőzés a Motesznek a B. T. C. által alapított vándordíjért.

A tornaversenyre természetes több díjat kell összehoznia a rendező bizottságnak. Külön díja lesz a vármegyének, városnak, a székesfehérvári hölgyeknek, pénzintézeteknek, torna klubnak.

A sorozás eredménye. Székesfehévár sz. k. városban megtartott fősorozás a következő eredménnyel végződött: Állítás köteles volt I. korosztályból 302, II. korosztályból 171, III. korosztályból 142, összesen 615. Besoroztak újoncnak 132, önkéntesnek 16, családfenntartó 6, kevéssé alkalmas 17, összesen 23 jutott póttartalékba. — A sorozási lajstromba felvettek közül már szolgálatra 263 ot, fegyverképtelen 90 minden szolgálatra alkalmatlan 4, tévesen felvéve 4, felülvizsgálatra küldöttek 2-öt, katonai kórházba megfigyelésre 6-ot, vizsgálatra nem jelent meg 90, teljesen ismeretlen 16.

Kitüntetés. Ő felsége a király Zichy Aladár gróf személye körüli miniszter előterjesztésére Berényi István és Szalkó József postaltiszteteket, akik a székesfehérvári postarablás alkalmával hősi magatartásukkal megmentették az állami vagyon, a koronás ezüst érmekereszttel tüntette ki.

Köszönetnyilvánítás. Fogadják mindazon jó ismerőseink, kik felejthetetlen édesatyánk elhunyt alkalmából részvételüket nyilvánítani, ravatalára koszorukat helyezni s a temetés tartamára fogataikat rendelkezésünkre bocsájtani szívesek voltak, hálás köszönetünket, Székesfehévár, 1909. április 1. *Almássy család.*

A Tóvárosi kör régi helyiségei gazdát cseréltek. A mint ismeretes, a Tóvárosi kör után a vörös demokracia vette kézbe, hogy világ-hódító eszméinek benne barátkoztat verbuváljon. A cucillizmusnak azonban minálunk befellegzett. A vörös rongy az utcára került. Máté Ferenc, a helyiség tulajdonosa most 10 évre bérbeadta Fekete Géza kávésnak, az Olthon kávéház tulajdonosának. Fekete Géza, a mint tudjuk, pompás sikerrel mozt nyitott a vásártéren. Ez azonban csak nyáron érvényesülhetvén, az agilis és élelmes Fekete Géza most állandó téli mozt is nyit az említett helyiségben. Nyáron pedig egyéb rakoztatást keres és nyújt közönségének.

Az önkéntesek utja. A helyben állomásozó 17. honvédegyalozred önkéntesel szerdán d. u. Nagykanizsára utaztak, ahova az V. honvédkerület valamennyi önkéntesét összpontosították. Kanizsa környékén 6 hétig tartó századgyakorlatokat fognak végezni.

A rétöntöző társulat alapszabályai. Visszaérkeztek végre valahára a minisztertől a rétöntöző társulat alapszabályai. A földművelésügyi miniszter ezzel az utasítással küldötte vissza az alapszabályokat, hogy az 6 megjegyzései alapján egy összehívandó rendkívüli közgyűlés módosítsa a visszaküldött alapszabályokat. A módosított alapszabályok aztán ismét a miniszterumba kerülnek jóváhagyásra. Ez által egy rég húzódó városi ügy fog megnyugtató elintézet nyerni. A működését megkezdő társulattól állattenyészésünk fellendülését várjuk.

Nyilvános köszönet. Weisz Márkus ráckereszturi birtokos minden évben, úgy az idén is 7 kiló szivarvéget volt szíves husvét ajándékkal az 1848/49-es honvédeknek küldeni. Fogadja érte öreg bajtársaim nevében köszönetemet. *Gáborczy Flóris*, a honvéd-egylet elnöke.

A Tóvárosi Kisebítő-egyesület f. hó 28-án d. e. 11 órakor tartotta a városház jegyzői hivatalhelyiségében évi rendes közgyűlést K. Horváth István balvárosi espereslebános elnökletével. A titkári jelentésből kitűnik, hogy az egyesületnek 1908-ban 37 alapító, 85 rendes és 16 pártoló tagja volt. Vagyon 30868 K 10 fillér, terhe 9777 K 02 fillér. Az 1908-ik év zárszámadás végösszege 1316 K 34 fillér. A közgyűlés elhatározta, hogy a tagok gyűjtése érdekében nagyobb akciót indít meg.

A Schützer-féle szappangyár. Renkivüli tanácsülés foglalkozott ma délelőtti ezet a gyárral. A gyár tulajdonosa ugyanis lényeges újításokat akar létesíteni a gyárban, amely terjedelmét nagyobbítani kívánja szóval modern felszereléssel akarja ellátni. A gyár kérelmét tárgyalván a városi tanács is hozzájárult az újításokhoz, csak azt kötötte ki, hogy az emelendő gyárkélmény füst fogóval láttassék el.

Hirdetések jutányos áron felvételnek a Hirdetési kiadóhivatalban, Szt-István-tér.

— **Nyugalomba.** *Modlich* Rudolf, városi kérész beadta nyugdíjaztatása iránt való kérvényét. *Modlich* Rudolf 26 éve áll a város szolgálatában.

— **A Felsővárosi R. K. Kisdédőve-Egyesület** március hó 28-án tartotta XXIV. évi rendes közgyűlését *Tamás Vilmos* esp. plebános elnökele alatt, mely alkalommal a megüresedett gondnoki állásra *Angeli Nándor*, választmányi tagul pedig *Simon Sándor* választatott meg. *Kammel József* egy. litkár évi jelentésében lelkes úgyszeretettel fejtegetvén az ovodai gyermekünnepek hasznos voltát, az eddigi kísérletek fényes sikere alapján indítványozta, hogy az óvónő rendezze továbbra is a kisdédek és szülők örömeire szolgáló szép nyári ünnepeket. Az egyesületnek 52 alapító-, 53 rendes- és 48 pártolótagja van. 5 rendessel kevesebb, 2 pártolóval pedig több mint a elmúlt évben. Az évi zárszámadás 152 K 94 fill. hiányt mutat, ami az elkérülhetetlen sok rendkívüli kiadásnak tulajdonítható s így az anyagi helyzet nem ad éppen okot az aggodalomra. Az egyesület jelenleg 6671 K 65 fill. készpénzzel rendelkezik. *Kuthy Márton* védnök 200 K-val, a pénzüntézetek összesen 160 K-val, a város pedig 600 K-val segítette az ovodát. Az év folyamán felvett gyermekek száma 152. Ovódij alól felmentetett 23 szegény gyermek. Nem szerint 65 fiú és 87 leány járt az ovodába, kik közül volt r. k. 142, ref. 3, ev. 3 és izr. 4. A 60 filléres havi ovódijából befolyt 453 K. Karácsonyóra begyűlt 129 K 58 fill. Az egyesületi tagok 293 K díjat fizettek, az ovoda készpénze pedig 293 K 86 f. kamatot hozott.

Minden hétfőn és csütörtökön műsorváltozás.
A műsor szenzációs újdonságokat tartalmaz.
Képeket **Pathe Frères** cég szállítja.
Minden szerdán és szombaton este 6 órakor zóna-eladás tel helytárakkal.

folyo hó 28-án megnyilt.

— **Tűzrendészet a megyében.** Sulyos dolgokat mond az alispán a községek előjáróságáról, akiket a hivatalos ügykörükbe vágó kötelesség-mulasztással vádol. A rendeletet minden hozzázsolás nélkül a következőkben adjuk:

A vármegyei tűzoltószövetség elnökségének időközi előterjesztéséből, valamint személyes tapasztalatból is arról győződtem meg, hogy a vármegye több községében a működő tűzoltó csapat úgy önkéntes, mint kötelező formájában vagy csupán papíron szerepel, vagy ha tényleg létezik is, testületi tevékenysége és szakbeli gyakorltsága sok kívánni valót hagy maga után.

Mint hogy ezen káros körülmény a megelőző tűzrendészet és vagyonbiztonság érdekében a vármegyei tűzrendészeti szabályrendelet III-ik fejezete szerint a községi előjárókra háromlő hivatalos kötelesség elmulasztását képezi és büntető megtorlást érdemlő vétkes közöny folyamánya, enél fogva a tűzr. kormány a rendelet 34 §-ában foglalt felügyelői kötelességekben eredőleg személyes felelősség terhe mellett utasítom az összes községi előjáróságokat, miszerint tűzoltói csapatokat, amennyiben hiányosságok forognak fenn, vegyék haladéktól újabb szervezés alá és azt saját jól felfogott érdekében a kűszöbön levő távaszi gyakorlatozásra tegyék alkalmassá annál is inkább, mert legközelebb minden községet kötelezni fogok ezen tűzoltó csapatból részt vevő kiküldetésére azon tanfolyamra, melyet a tűzoltó szövetség a járáások székhelyén ezen év május havában is tartani fog.

Főszolgabíró urakat pedig ezen rendeletem végrehajtásának szigorú elleörzésére felhívom. *Szűts Jenő* alispán.

— **Gyujtogatás.** Szász József lelkiismeretét 11 gyujtogatás terheli. Törvényes eljárást nem indíthatnak ellene, mert az orvosi vizsgálat örültnék nyilvánította. A napokban *Jeges Ferenc* baracscai ismerőséhez ment és annak is felgyujtotta a házat. A gyujtogatás után menekülésnek látott, de a csendörök Martonvásár határában elfogták. Kiderült róla, hogy évekkal ezelőtt ő gyujtotta fel a Dréher-uradalom istállóját is, amely 20 000 korona kárt szenvedett. A gyujtogató örültnet felszállították a Lipót mezőre.

— **Szerencsétlenség a bányában.** Galetic Tano horvát munkást életveszélyes baleset érte a polgárdi kőtörő gyárban. Munka közben, a mint a kőhordó kocsi tolt a kocsi rázuhanat fejére. A szerencsétlenül járt munkás koponyatörést es agyrázkódást szenvedett.

— **Tűz a Simor-utcában.** Hatalmas tűz pusztított a szerdára virradó éjszakán a Simor-utcában. A Krausz és Berger-cég tulajdonában levő szeszraktár fedele gyuladt ki s ezzel nagy veszedelem fenyegette a raktárban felhalmozott nagy mennyiségű szesz, amely ha felrobban kiszámíthatatlan katasztrófának lett volna előidézője. Az adott jelentés 2 órakor kivonult a tűzoltóság s az összeverődött lakosokkal a tűz megfékezéséhez látott. A lángok oly magasra csaptak, hogy a távolabb lakók nagy tűzvésztt következtek belőlük. A tűzoltóság fáradhatatlan munkájának köszönhető, hogy a nagyobb veszedelem elhárult; ha a hordók felrobbannak, amitől tartani lehetett, veszedelemben forog az egész környék. Így 2 órai megfeszített munka után elfojtották a tüzet. A tetőzet égett le, azután a padláson felhalmozott anyagok. A kár körülbelül 2 ezer korona, biztosítás útján megtérül. A tűz valószínűleg gyujtogatás eredménye, amint a másnap tartott tűzvizsgálat megállapította. Ezirányban erőlesen nyomoz a rendőrség.

Kubik János kesztyű, sérvköető és orvosikötszer raktára a mai naptól kezdve a **Barátok épületében** van. A püspökséggel szemben.

— **Az intéző éjszakája.** Emlékezetes éjszakája volt *Noll Ferenc* szabadbattyáni intézőnek a veszprémmegyei Lenti községben. Hivatalos teendőjének elvégzése után ételre a Weisz-féle nagykorcsmában szállt meg. Másnap nagy meglepetésre ébredt, erszénye 160 korona tartalommal az éj folyamán eltűnt. A csendörökre biza előkeresését.

— **Kislángról.** Szabó István kislángi lakos hazafelé bandukolt vasárnap este, amidőn az uton három jökevény legénygel találkozott. A legények, *Tóth György*, *Kovács Lajos* és *Berlinger János* belekötöttek a legénykébe s úgy elverték, hogy sulyos sebesülést szenvedett.

— **A sorozás után.** *Bory Lajos* és *Mikó József* helybeli legények a sorozás után, amely rájuk nézve felmentéssel végződött, egy kis szóbeszéd után összekaptak. *Mikó József* a cselepaté hevében nyakon ütötte *Boryt*, mire ő bicskát rántott s azt mélyen *Mikó József* nyakába vágta. A zajra megjelent *Mikó József* anyja is, de ő is szerencsétlenül járt. A feldühösödött legény őt meg melien szurta. *Boryt* letartoztatták a rendörök, *Mikó Józsefet* és anyját pedig sulyos sebesüléssükkel beszállították a Szent György kórházba.

SZINHÁZ.

Kedd, március 31.

Gül Baba. Pápai Lajos vendégfellepte. Az idén csak ezuttal élveztük esti előadásban. Különben az a sorsa, mint a derék *János* vitézé: olcsó előadásban, olcsó közönségnek mutatják be vasárnap délután. Mindig valami igazgató, valami új kell, hiszen a mai színház nem a művészi értékekre, hanem tüzeti értékekre van berendezve. A Gül Baba keddi esti előadása Pápai Lajos vendégfelleptével a haladókli színiszerezen egy fellelézése volt. A közönség megjelenéséből, a szereplő játékból következtetünk erre. Az érdeklődés érdemi része természetesen újra Kor-

mos Ilonkái volt, akinek babérait Pápai Lajos Mújko cigány szerepében sem tudta megtepdéssni. *Borbély Lili*ről meg kell jegyeznünk, hogy: keddi esti játéka nem tartozik elsőrangú szereplései közé.

Szerda, márc. 31.

Koldusgróf. Nyárai Antal vendégfellepte. Az igazgató vendégfelleptetésekkel akarja változatossá és érdekessé tenni a hátra levő színházi időt. Nem is lehet másképp féken tartani a közönség érdeklődését. A tegnapi est különlegessége Nyárai Antal a budapesti modern színház művészeinek fellépése volt. Nyárai kiforrott művész, aki már mint a népszínház tagja is, elismert, jó névre tett szert. Két vendégszereplése határozott előnyére válik a vége felé közeledő színházi napoknak. Mellette megemlítjük *Fábián Linkát* és *Medgyasszayt*, akik szép énekekkel és *Ardó Ilonkát*, aki pompás toalettéjével hatott. A kis *Fábián Bözsike* kedves csicsérgésével szívünkbe lopta magát. Az est mulatságát *Szalkai* direktor képviselre remekbe szabott alakításával.

Műtrágya!!!

a legjobb és a legjutányosabb áron kapható a

helybeli keresztény fogyasztási szövetkezet

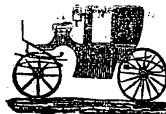
fő- és fióküzletében.

Főüzlet: Szögyény-utca 1.

Fióküzlet: Zámoly-utca 33.

Ujabb rendszerű kocsik!

HIRTLING PÁL

KOCSIGYÁRTÓ

Üzlet: Tolnai-utca 16.

Székesfehérvár

Raktár: Simor-utca 35.

Raktáron tartok minden fajtájú kész ruganyos kocsit, kész korbákat, kerekeket és a hozzá tartozó farészeket.

A n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom kocsifényező és nyerges — — — műhelyemet. — — —

A kocsigyártáshoz tartozó összes javításokat jutányosan s gyorsan eszközölöm.